

Антонюк А. Б.,
к. ю. н., доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Університет державної фіскальної служби України

Линник О. В.,
к. ю. н., доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Університет державної фіскальної служби України

Омельчук Л. В.,
к. ю. н., доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
Університет державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УНІВЕРСИТЕТІ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

На сьогодні питання академічної доброчесності серед університетської спільноти має надзвичайно вагоме значення, адже вона, безумовно, сприяє популяризації культури академічного письма серед науково-педагогічних працівників та студентства в цілому.

Відповідно до ст. 42 Закону України «Про освіту» академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1].

Слід також зазначити, що дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання [1].

Саме тому, цілком зрозумілим є те, що наукове товариство Університету державної фіскальної служби України теж підтримує ідею академічної доброчесності, яка базується на нормативно-правовій базі ЗВО з посиланням на Закони України «Про освіту», «Про авторське право та суміжні права» тощо.

У 2018 році Університетом розроблено та затверджено «Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату в Університеті державної фіскальної служби України», основним завданням якого є:

- забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), виконуваних науково-дослідних робіт;
- дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальної власності інших осіб;
- запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових роботах науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, студентів усіх освітніх ступенів (ОС) та форм навчання;
- розвиток навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування;
- активізація самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування [2].

Крім того, дане Положення покликане забезпечувати якість освітньої діяльності у вузі та сприяти у засвоєнні молодим поколінням розуміння академічної доброчесності та її наслідків, в разі недотримання відповідних правил.

Відповідно до законодавства України дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації [1].

На нашу думку, роблячи порівняльний аналіз національного законодавства та приводячи його в дію, працівниками Університету для більш ефективного захисту прав на наукову працю та дотримання академічної доброчесності серед науковців та студентства, в Положенні було прописано основні заходи з перевірки та рекомендації щодо профілактики академічного плагіату.

Хотілося б акцентувати увагу на тому, що запобігання академічному плагіату в Університеті здійснюють навчально-методичні та наукові підрозділи, бібліотека, відділ аспірантури, кафедри Університету шляхом проведенням комплексу профілактичних заходів, які визначаються та плануються керівниками відповідних підрозділів.

Попередження плагіату в академічному середовищі Університету здійснюється шляхом проведення комплексу профілактичних заходів, які полягають в:

- інформуванні здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних та наукових працівників про необхідність дотримання правил академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням норм цитування;
- організації бібліотекою заходів з популяризації основ інформаційної культури;
- формуванні завдань для навчальних робіт з використанням педагогічних інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;
- щорічному проведенні для здобувачів вищої освіти усіх освітніх ступенів (ОС) та форм навчання, докторантів і аспірантів лекцій з питань наукової етики та недопущення академічного плагіату;

- формуванні, виданні і розповсюдженні методичних рекомендацій щодо належного оформлення посилань на використані джерела;
- ознайомленні здобувачів вищої освіти усіх освітніх ступенів (ОС) та форм навчання, науково-педагогічних та наукових працівників із цим Положенням через офіційний Web-сайт Університету [2].

Саме тому, завідувачі кафедр, завідувачі лабораторій, керівники секторів, керівники інших наукових і навчальних підрозділів Університету повинні ознайомлювати із цим Положенням співробітників підрозділів (за потреби), з метою попередження фактів академічного плагіату.

Крім того, наукові керівники і наукові консультанти в обов'язковому порядку повинні ознайомлювати із цим Положенням здобувачів наукового ступеня доктора філософії та доктора наук на усіх етапах виконання наукових робіт, контролювати та попереджувати факти академічного плагіату.

Остаточне рішення щодо наявності у науковій роботі академічного плагіату та/чи щодо оригінальності твору за мотивованими висновками відповідно до процедури проведення перевірки приймається кафедрами, експертними комісіями спеціалізованих вчених рад, редколегіями журналів, організаційними комітетами конференцій чи спеціально створеними комісіями на їх засіданнях. При прийнятті зазначеного рішення враховується специфіка наукової роботи та процесу здійсненого наукового дослідження, галузь знань (спеціальність), у межах якої така робота виконана, її вид та показник оригінальності [2].

Усі роботи наукових, науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти розміщуються в репозитарії Університету після прилюдного захисту та відповідного документування. Для сторонніх — за згодою.

На нашу думку, слід також зазначити, що важливим моментом при роботі над науковою працею є порушення академічної доброчесності, під яким ми розуміємо наступне:

- академічний плагіат — оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного

- дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат — оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
 - фабрикація — вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
 - фальсифікація — свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
 - списування — виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
 - обман — надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
 - хабарництво — надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
 - необ'єктивне оцінювання — свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти [1].

Законом України «Про освіту» передбачено види академічної відповідальності (у тому числі додаткові та/або деталізовані) учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності, що визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, які мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності.

Отже, на нашу думку, цілком вірним є рішення, що для запобігання академічному плагіату в Університеті визначено цілий ряд заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, а саме:

до здобувачів вищої освіти:

- попередження про недопустимість фактів плагіату та вимога щодо необхідності їх усунення, якщо робота знаходиться на стадії виконання;
- заборона захисту курсової, випускної (кваліфікаційної) роботи.

До науково-педагогічних працівників:

- виявлення фактів академічного плагіату може бути враховано при продовженні дії трудового договору (контракту) на займаній посаді;
- рішенням засідання кафедри керівник випускної (кваліфікаційної) роботи, який систематично допускає наявність академічного плагіату у випускних (кваліфікаційних) роботах здобувачів вищої освіти, притягується до дисциплінарного стягнення — відсторонюється від керівництва випускними (кваліфікаційними) роботами не менш як на один рік.
- рішенням засідання кафедри особа не може бути включена до складу Екзаменаційних комісій з комплексного державного екзамену та захисту випускної (кваліфікаційної) роботи упродовж трьох років;
- відповідальність за виявлення академічного плагіату у дисертаційних дослідженнях несуть голови спеціалізованих вчених рад, на засіданнях яких відбувся захист [2].

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

4. Про освіту / Закон України від 05.09.2017 року № 2145-VIII [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

5. Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату в Університеті державної фіскальної служби України від 14 червня 2018 року № 811. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://goo-gl.su/WQDrSs>.

POLISH-UKRAINIAN FOUNDATION «THE INSTITUTE OF INTERNATIONAL
ACADEMIC AND SCIENTIFIC COOPERATION»

THEOLOGICAL ACADEMY OF THE UNIVERSITY OF CARDINAL STEFAN
VYSHINSKY IN WARSAW

FUNDACJA ADD

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Збірник наукових есе учасників наукового стажування



**Варшава, Республіка Польща
2019**

Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 09.09 – 21.09.2019) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. — Варшава, 2019. — 147 с.

Головний редактор:
ГЛАВЧЕВА Ю. М., НТУ «ХПІ», Україна

Редакційна колегія:
ЦМОЦЬ І. Г., Доктор технічних наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», Україна
ПРЯДКО В. В., Академік АЕНУ, доктор економічних наук, професор, Університет Короля Данила, Україна
GAVRYLIUK I., Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, Варшавський університет, Польща
РУДАК Т. В., Доктор права Віденського Університету, Австрія
ГРЕБЕНЮК Н. В., Кандидат економічних наук, Університет Короля Данила, Україна

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування, організованого Польсько-українською Фундацією — Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці спільно з Духовною Академією Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві та польською Фундацією ADD.

Метою стажування є ознайомлення із європейськими підходами щодо питання наукового плагіату і популяризація академічної доброчесності, а також підвищення кваліфікації освітян та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Україною та Польщею.

У збірнику розглядаються основні проблеми академічної доброчесності в навчальних та наукових роботах, що пов'язано з інтенсивною комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів людського життя.

ЗМІСТ

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ	7
Авраменко І. В.	
ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ КОДЕКСУ ЧЕСТІ СУЧАСНОГО НАУКОВЦЯ В УКРАЇНІ	8
Антонюк А. Б., Линник О. В., Омельчук Л. В.	
ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УНІВЕРСИТЕТІ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	11
Астрахан Н. І.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВІД ПРОБЛЕМИ ДО ТРАДИЦІЇ ..	17
Білоус Т. Й.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПОНЯТТЯ ТА ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	20
Васюта С. П.	
АНАЛІЗ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ ПЛАГІАТ ТА ЙОГО ВИДІВ	23
Величко К. Ю.	
ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ПРОЯВАМ ПЛАГІАТУ ЯК РІЗНОВИДУ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ.....	27
Illia Dagil', Viktoriya Dagil'	
BASIC TRICKS OF STEALING OF INTELLECTUAL PROPERTY AND METHODS OF DEALING WITH THEM	29
Дагіль В. Г.	
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ТА ГАРМОНІЗАЦІЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДСНС УКРАЇНИ.....	32
Данилиха Н. Р.	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ.....	34